УДК 681.32:004.38(043)
DOI: https://doi.org/10.18524/2414-0627.2019.26.181707

В. О. Кудлай,
канд. наук із соц. ком.,
Маріупольський державний університет,
доцент кафедри культурології та інформаційної діяльності

ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВОЇ ГРАМОТНОСТІ ОСОБИСТОСТІ В СУЧАСНОМУ ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПРОСТОРІ

У статті досліджено питання формування особливих компетентностей сучасної людини у контексті цифрової грамотності для забезпечення ефективної роботи з електронно-обчислювальною технікою та сучасними мобільними комунікаційними пристроями, що стає обов'язковою умовою роботи з огляду на надстрімкі зміни в інформаційному суспільстві; крім того, приділено увагу феномену мовленнєвого впливу інформаційних текстів на адресата. Володіння базовими знаннями про застосовування новітніх технологій у опрацюванні інформаційних текстів у сьогоденних реаліях поступу суспільства визначаються обов'язковим елементом цифрової грамотності.

Ключові слова: інформаційне суспільство, цифрова грамотність, інформаційні технології, особистість, інформаційні тексти, інформаційна війна.

Постановка наукової проблеми та її актуальність. Інформація з давніх часів усвідомлювалась як обов'язковий і повсякчас цінний ресурс, що на новітньому етапі еволюції соціуму здобув роль основного товару на глобальному економічному ринку. Інформаційний ресурс у XXI столітті став базовим елементом поступу всіх сфер діяльності людства у глобальному світі. Для опрацювання інформації, особливо, коли справа стосується аналізу великих її масивів, широко використовуються різноманітні технічні пристрої, і самі процеси опрацювання інформації спеціальними програмними засобами опосередковуються конкретними ризиками для якості виконуваних робіт: по-перше, з боку технічних засобів, які можуть працювати некоректно (можливість збоїв апаратної та програмної частин) та з боку навмисних/ненавмисних хибних дій персоналу (у результаті відбувається порушення основних властивостей інформації та навіть цілковита втрата даних), по-друге, з застосуванням технічних засобів виникає ризик доступу до інформації з боку неуповноважених осіб (в такому разі інформація розповсюджується нелегально, в тому числі і в спотвореному вигляді). Таким чином, кожна особа як освічений представник глобалізованого мережевими технологіями інформаційного суспільства для захисту себе від різного роду інформаційних загроз

має розуміти сутність всіх можливих небезпек роботи з інформацією, розуміти механізми здійснення несанкціонованого доступу, знати технології захисту від потенційних небезпек, отже, володіти достатнім рівнем цифрової грамотності для ефективної діяльності в інформаційному просторі.

Наявні в академічному полі публікації показують зацікавленість вітчизняних науковців означеною проблемою. Про це свідчать наявні цитування у фаховій періодиці та чисельні переклади іноземних доробків таких науковців, як С. Мерфі [8] та Є. Хенер [10], що наголошують на обов'язковості формування цифрової грамотності особи у інформаційно-мережевому середовищі. В контексті актуальності питання оволодіння особистістю достатнім рівнем сформованості цифрової грамотності, пропонується більш глибоко дослідити один з її базових аспектів, який стосується застосовування індивідом інструментарію новітніх інформаційних технологій в цифровому комунікаційному середовищі. А оскільки в цьому аспекті цифрова грамотність сучасної особистості залишається малодослідженим питанням, вважаємо тему нашої розвідки актуальною. Крім того, вважаємо доцільним систематизувати міркування у термінологічній площині власне терміноодиниці «цифрова грамотність».

Аналіз досліджень проблеми. Стосовно теми запропонованого дослідження, то наразі увазі читачів доступні окремі дотичні наукові розвідки і статті, що свідчить про інтерес дослідників до неї, проте найчастіше науковці не виходять за межи дослідження питання небезпек в контексті оволодіння людиною сучасними інформаційними технологіями. В цьому аспекті серед найактивніших дослідників з числа як вітчизняних, так і зарубіжних науковців, варто відзначити Є. Архипову [1], А. Бєгуна [2], В. Богуш [3], В. Голубєва [4], С. Кавуна [6] та А. Сахарова [9]. Аналізу змісту, загальних та особливих ознак та функцій інформаційної грамотності, а саме, її освітнього, компетентнісного та соціокультурного аспектів приділено значну увагу в наукових студіях Н. Джинчарадзе [5], А. Мартіна та Д. Медігана [11], К. Ланкшир та М. Нобел [12], Н. Кирилова [7].

Мета дослідження полягає у визначенні стану цифрової грамотності особистості, що є членом сьогоденного інформаційного суспільства, яке стрімко розвивається.

Поставлена мета унеобхіднює вирішення таких **завдань:** узагальнення терміну «цифрова грамотність», виокремлення його з поміж термінів «електронна грамотність» та «технічна грамотність», осмислення феномену критичного мислення як складової цифрової грамотності, апелювання до найгостріших технологічних проблем сьогоденного поступу освіти, нарешті, аналіз мовленнєвого впливу інформаційних текстів на адресата.

Об'єкт розвідки – специфіка цифрової грамотності особистості в глобалізованому інформаційному світі як засобу протидії існуючим інформаційним загрозам; **предметом** є дослідження феномену впливу сучасних інформаційних текстів на адресата.

Виклад основного матеріалу та обґрунтування результатів дослідження. Терміноодиниця «цифрової грамотності» формується у межах актуальних концепцій філософської, культурологічної, соціологічної, комунікаційної, технічної науки [8]. Досі не існує єдиного підходу до з'ясування універсальності того чи іншого визначення терміну в контексті нагальності потреби пошуку найбільш точної інтерпретації змісту поняття. Вирішення цього питання наразі дозволило б уточнити інструментарій ефективної комунікації та забезпечення фіксації інформації в цифровому середовищі. Крім того, варто рахуватись з актуальністю питання протидії небезпек порушення

основних властивостей інформації у комп'ютерному середовищі, зокрема, її цілісності, конфіденційності та доступності.

Широковживаний термін «грамотність» має низку різних трактувань, проте ряд більш спеціалізованих похідних термінів з'явились в період «четвертої інформаційної революції» [8]: 1) кіберграмотність; 2) комп'ютерна грамотність; 3) цифрова грамотність; 4) інтернет-грамотність; 5) електронна грамотність; 6) технічна грамотність; 7) інформаційна грамотність.

Запропоновані сучасними дослідниками терміни активно вживаються в текстах фахових публікацій. Але вбачаємо доречним кроком вилучення деяких синонімічних термінів, що сприятиме впорядкуванню сучасної наукової термінології. Такі поняття як «електронна грамотність», «цифрова грамотність», «технічна грамотність» застосовуються здебільшого в технічній літературі. «Технологічна грамотність» у широкому сенсі означає грамотність, яка акцентує увагу на вплив технологій, таким чином, доречно описує широкий характер способів грамотного використання інформаційних технологій. Доктор філософії Лі-Енн Кастман Бреш, професор Мінесотського університету, визначає поняття «технологічна грамотність» як «систему теоретичних знань, які спрямовані на реалізацію: здатності застосовувати технології; вміння писати, читати і спілкуватися за допомогою сучасних технологічних засобів, і здатність піддавати критичному осмисленню ролі технологій у роботі з інформацією» [12, с. 269].

Пропонуємо використовувати в науковому обігу поняття «цифрова грамотність» на противагу терміну «технічна грамотність». Адже саме слово «цифровий» прямо стосується новітніх інформаційно-комунікаційних технологій та комп'ютерної техніки, що не пов'язані з обігом даних в аналоговому форматі. Запропоноване професоркою Лі-Енн Кастман Бреш визначення «цифрової грамотності» доцільно доповнити з огляду на тенденційність у студіюваннях авторки до пов'язування поняття з «практичною роботою у формі обміну інформацією, її читання, листування в онлайн середовищі, а також соціальною, культурною, політичною, освітньою цінностями, що пов'язані з цією практикою» [12, с. 232].

Варто наголосити на важливості в контексті формування цифрової грамотності вміння критично мислити або уникати хибних суджень про інформаційні повідомлення, які сприймаємо в процесі читання повідомлень в глобальній мережі. Тут також вважаємо за необхідне зупинитися на факті беззаперечного впливу на адресата інформаційних текстів, особливо тих, що поширюються мережею Інтернет, адже в умовах сучасної інформаційної війни та маніпулювання інформацією, що реалізується через Інтернет, цифрова безграмотність населення є серйозною загрозою як розвитку здорового суспільства загалом, так і базовим засадам розбудови демократичного суспільства, національній інформаційній безпеці в державі.

Інформаційне маніпулювання із поєднанням різноманітних новітніх технологій психологічного впливу в умовах ведення гібридних агресій поширюється практично миттєво та набуває все більш загрозливих форм. Сугестивні технології все активніше застосовуються в інтернет-просторі і приймають масштабів, співмірних з найсуттєвішими небезпеками для національного інформаційного простору. Таким чином, кожна освічена особа, яка має доступ до цифрової інформації, повинна розуміти всі реально існуючі перераховані нами небезпеки, розуміти механізми психологічного маніпулювання засобами їх вживання у інформаційних текстах, знати механізми протидії деструктивним загрозам, якими супроводжуються інформаційні війні. Всі ці компетенції, що сприятимуть освіченій особі у протидії з деструктивною дією та

маніпуляціями з використанням розповсюджуваних інформаційних текстів у глобальній мережі, також можемо віднести до поняття цифрової грамотності.

Викликає інтерес специфіка оволодіння цифровою грамотністю індивідуумами в залежності від віку. В контексті інтенсивності еволюції цифрових технологій в інформаційному суспільстві, старші покоління через зайнятість та сформованість традиційних підходів до роботи з інформацією, оволодівають сучасними інформаційними технологіями значно повільніше за дітей та молодь. Означена проблема сформувалась у популярний в термін «цифровий розрив». У порівнянні зі старшими поколіннями, сучасні діти, підлітки та молодь вчаться ефективно використовувати технологічні новинки у більш короткі часові проміжки. Старші покоління з огляду на зайнятість та сформованість усталених шаблонів поведінки не завжди встигають приділяти час опануванню нових інструментів роботи з інформацією. Тому діти частіше, ніж дорослі, поринають у електронно-цифровий світ і опановують більш різноманітними знаннями про способи використання ресурсів глобальної мережі. Тривала та регулярна робота в Інтернеті є запорукою розвитку та соціалізації дітей, в процесі якої окреслюється система індивідуальних цінностей [7, с. 163]. Як явище цифровий розрив демонструє проблеми розбіжності у комунікативній культурі молоді та дорослих. Однак, в даному випадку справедливо додати, що молодші покоління, попри здатність оволодіти різноманітними інноваціями в інформаційно-комунікаційній сфері інтенсивніше представників старших поколінь, одночасно менше захищені від деструктивного впливу електронних інформаційних ресурсів на відміну від старших людей. Молодь менше захищена від маніпулятивного впливу текстової та аудіовізуальної інформації, що розміщується на інтернет-сторінках. Як відомо, найбільш активні у маніпулятивному сенсі тексти з найбільшим ефектом психологічного впливу поширюються з ефектом бджолиного рою у соціальних мережах, де інформацію неможливо безслідно знищити та де найактивнішими користувачами є саме діти та молодь. Отже, беззаперечною є закономірність, що молоде покоління більше піддається впливу засобів сучасної інформаційної війни, що можна легко пояснити незавершеністю процесу формування психологічних якостей дітей, підлітків та молоді та, зокрема, відсутністю у них згадуваного вище критичного мислення.

В перспективі зростатиме позитивна динаміка скорочення цифрового розриву як за рахунок переходу підлітків цифрового покоління в категорію дорослих, так і завдяки реалізації програм сталого підвищення кваліфікації в межах закладів освіти та інших інформаційних центрів, що сприятиме навчанню всіх поколінь базовим знанням з роботи у глобальній мережі засобами комп'ютерної техніки. Водночас, міжнародні дослідження спростовують стереотипну думку про якісне опанування молоддю методами роботи з електронними ресурсами та інформаційно-комунікативними технологіями. Як демонструє проведене ЮНЕСКО дослідження три чверті підлітків навчались роботі в інтернет-середовищі самотужки. Вміння застосовувати сучасні інформаційні технології в глобальній мережі виявляється неявним знанням, отриманим інтуїтивно та за допомогою звернення до відеоблогів інших успішних однолітків, тобто навчання відбувається за методом спроб та помилок. Розповсюдженою практикою для більшості дітей є самостійне оволодіння вміннями та знаннями з роботи у цифровому просторі, а, отже, вимагають коригування сформованих знань з використання інформаційно-комунікаційних технологій. Викладачі, вчителі та батьки мають підтримувати нові покоління у прагненні сформувати грамотність як цифрову, так і в широкому її сенсі (наприклад, сформувати звичку читати традиційні джерела інформації у паперовій формі). Дослідження показують, що в порівнянні зі своїми учнями, педагоги, так само як дорослі в цілому, менш залучені в онлайнову форму соціальної взаємодії. За традицією батьки передають життєвий досвід

дітям, проте у випадку з інформаційно-комунікативною культурою та цифровою грамотністю ситуація може бути іншою: старші покоління не навчаються у своїх батьків, а звертаються переважно до однолітків, або навіть до представників молодших поколінь. Діти частіше виконують роль медіаторів між батьками та інформаційно-комунікативними технологіями, які доводиться використовувати в роботі та побуті. Нині спостерігається подібна ситуація, коли молодше покоління самостійно отримує навички роботи з інноваційними продуктами цифрових технологій, і одночасно допомагають опанувати їх старшим. Тобто дорослі навчаються у дітей або разом з ними [12, с. 284]. Глобальна мережа перебуває в процесі інтенсивного розвитку, темпи якого багато в чому випереджають можливості пересічної людини оволодівати всіма новаціями.

Провідним виміром інформаційного суспільства став високий темп технологічних змін. З огляду на це, особлива увага в сучасній освіті приділяється цифровій компетентності, яка полягає у готовності людини не тільки самостійно оволодівати новими інформаційними технологіями, оцінювати переваги їх використання та відповідні ризики, але і бути готовою до сприйняття технологічних змін, кількісне зростання яких постійно прискорюється. У освітніх програмах, що спрямовані на підвищення цифрової компетентності, важливо закріпити вимоги щодо постійного оновлення знань і формування нових навичок [7, с. 52]. Оскільки технології розвиваються, то якісні поточні знання та вміння людини швидко стають застарілими, тому, як наголошується у програмних документах ЮНЕСКО, освіта має бути безперервною.

Серед проблем розвитку освіти в контексті формування цифрової грамотності та забезпечення інформаційної безпеки особистості варто зупинитися на основних. Інформаційні технології асоціюються з засобами розширення можливостей навчання та забезпечення комунікативної соціалізації особистості, стають повсякденною частиною життя соціуму. Електронні ресурси глобальної мережі дозволяють планувати та контролювати процес самостійного навчання. Освітні ресурси в Інтернет є просторово безмежними та мають міждисциплінарний характер. Вони допомагають особистості в онлайн-середовищі долучатись до суспільного життя, здійснювати взаємодію з учасниками освітнього процесу та навчатись вдома або під час подорожей, тобто поза межами закладу освіти.

Розвиток інформаційних технологій інтенсифікує вплив на можливості індивідів як працювати, відпочивати, так і навчатись. Рішення різного роду суспільно значимих завдань сьогодні все більше потребує наявності компетентностей, що пов’язані з цифровою грамотністю, а цифрова рівність розглядається як важливий чинник успішності на ринку праці: кадри, які мають сформовані навички роботи з ІКТ, отримують перевагу перед потенційними роботодавцями. Навіть професії, що не були пов’язані з інформаційними технологіями, сьогодні неминуче зазнають інформатизації.

Становлення інформаційного суспільства постійно супроводжується зростанням значення творчості та інновацій у освіті, тобто інноваційна діяльність та творчість стають важливими фаховими компетенціями. Інновації та творчість пов’язуються не тільки з мистецтвом, ці навички однаково важливі для освіти, підприємництва, наукової діяльності та інших сфер суспільної діяльності.

Утвердження інформаційного суспільства зумовлює зростання попиту на дистанційну освіту, навчання в онлайн-просторі, проведення інтернет-конференцій. Поступово сучасне суспільство переходить з суто фізичного простіру організації освітньо-наукової комунікації у гібридний простір організації локальних зборів зацікавлених осіб з подальшим виходом у глобальні онлайн-форуми, групи соціальних

мереж, групові відеоконференції, в яких віртуалізуються освітні та наукові комунікації між комунікантами [10, с. 28].

Прийнято вважати найбільш значущими та перспективними зміни в галузі інформаційно-комунікаційних технологій, які пов'язані з рядом факторів [8]. Масовість та неминуче прискорення впровадження ІКТ обумовило розповсюдження таких портативних інформаційно-комунікативних пристроїв, як смартфонів, планшетів та віртуальних мобільних засобів. Зокрема, у 2013 році з'явилися спеціальні віртуальні окуляри з вбудованими інтернет-сервісами, в яких інтегрується навколишній світ. Наступний фактор прискорення інформатизації пов'язаний з впровадженням хмарних сервісів та сховищ даних, які дозволили відмовитись від фізичних носіїв інформації для обміну електронними документами, придбання програмного забезпечення та аудіовізуальних мультимедійних продуктів. Ми стаємо свідками поширення електронних грошей та електронних платіжних систем у побуті та роботі. Названі аспекти інформатизації суспільства спричинюють індивідуалізацію особистості, що також відображається у процесі надання освітніх послуг закладами освіти. Індивідуальний підхід до навчання з урахуванням можливостей та потреб кожної людини стає все більш реальним з використанням ІКТ, що обумовлює зміни в підходах до організації освітнього процесу в закладах освіти.

Висновки та перспективи дослідження. Отже, потреба у формуванні цифрової грамотності особистості обумовлена неминучістю трансформації освітнього процесу закладів освіти з урахуванням реалій інформаційного суспільства. Цифрова грамотність умовно може поділятися на техніко-технологічний та соціогуманітарний аспекти. У соціогуманітарному контексті цифрової грамотності корисними є змістовно-комунікативні акти: спілкування в Інтернеті, соціальних мережах, вміння створювати тексти різного типу, повідомлення для різних адресатів, вміння створювати фотографії, аудіо- та відеоматеріали на комп'ютері та обмінюватися ними. З небезпеками пов'язані проблеми соціально-психологічної безпеки та дотримання норм поведінки, тобто треба пам'ятати про неприпустимість розміщення в мережі Інтернет компрометуючої інформації, тролінгу як форми провокування інших, важливо розуміти небезпеку залежності від віртуальних ресурсів.

Для забезпечення цілісної цифрової грамотності важливо забезпечувати конструктивний вплив на індивіда за допомогою техніко-комунікаційних можливостей користування інструментами пошуку, зберігання та передачі інформації, зокрема, засобами пошукових систем, cloud-сервісів. Технічна безпека асоціюється з загрозами, що пов'язані з умінням використовувати програми захисту інформації, захищатися від спаму, зловмисних програмних продуктів, усвідомлювати ризики пошкодження апаратної частини ПК та втрати інформацією основних своїх властивостей.

Крім того, існує певне протиріччя у оволодінні цифровою грамотністю дорослими та дітьми: хоча молодше покоління у техніко-технологічному аспекті оволодіває цифровою грамотністю швидше, ніж їх батьки, проте дорослі повніше усвідомлюють проблеми соціогуманітарного характеру в контексті використання цифрових інновацій. Перспективним є подальше дослідження проблем цифрової грамотності в сучасному суспільстві з подальшим аналізом її розвитку та трансформації, оскільки кожна освічена людина, що має доступ до цифрової інформації, повинна розуміти всі реально існуючі загрози сучасної інформаційної війни, розуміти механізми психологічного маніпулювання за допомогою інформаційних текстів, що поширюються мережею Інтернет, знати механізми боротьби з інформаційними загрозами. Всі ці компетенції, що допоможуть освіченій людини боротися з хибним впливом та маніпуляціями за допомогою

інформаційних текстів, поширюваних мережею Інтернет, також можемо віднести до поняття цифрової грамотності.

Література

1. *Архипова Є. О.* Інформаційна безпека: соціально-філософський вимір: автореф. дис. ... канд. філос. наук : 09.00.03. Київ, 2012. 16 с.

2. *Бєгун А. В.* Інформаційна безпека : навчальний посібник. Київ : КНЕУ, 2008. 280 с.

3. *Богуш В. М., Довидьков О. А., Кривуца В. Г.* Теоретичні основи захищених інформаційних технологій : навчальний посібник. Київ : ДУІКТ, 2010. 454 с.

4. *Голубєв В. О.* Інформаційна безпека: проблеми боротьби зі злочинами у сфері використання комп'ютерних технологій. Запоріжжя : Просвіта, 2001. 252 с.

5. *Джинчарадзе Н. Г.* Інформаційна культура особи : формування та тенденції розвитку (соціально-філософський аналіз) : автореф. дис... д-ра філос. наук: 09.00.03. Київ, 1997. 45 с.

6. *Кавун С. В.* Інформаційна безпека. Харків : Вид-во ХНЕУ, 2009. 366 с.

7. *Кириллова Н. Б.* Медиакультура : от модерна к постмодерну. Москва : Академический Проект, 2006. 448 с.

8. *Мерфі С.* Думка: Цифрова грамотність – це не лише «як», але й «чому» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://osvita.mediasapiens.ua/material/1757

9. *Сахаров А. В.* Информационная безопасность организационно-технических систем : дисс. ... докт. техн. наук : 05.27.05, 05.12. Москва, 2000. 387 с.

10. *Хеннер Е. К.* Компьютерная грамотность и ИКТ-компетентность участников системы непрерывного образования. *Информатика и образование*. 2009. № 3. С. 4–9.

11. *Martin A., Madigan D.* Digital Literacies for Learning. London : Facet Publishing, 2006. 242 p.

12. *Lankshear C., Knobel M.* Digital Literacies : Concepts, Policies and Practices. New York : Peter Lang. 2008. 323 p.

Referenses

1. Arxy`pova, Ye. O. (2012), *Information security: social and philosophical dimension : Author's thesis* [*Informacijna bezpeka: social`no-filosofs`ky`j vy`mir: avtoref. dy`s. ... kand. filos. nauk : 09.00.03*], Ky`yiv, 16 p.

2. Byegun, A. V. (2008), *Information security : a training manual* [*Informacijna bezpeka : navchal`ny`j posibny`k*], KNEU, Ky`yiv, 280 p.

3. Bogush, V. M., Dovy`d`kov, O. A., Kry`vucza, V. G. (2010), *The theoretical basis of protected information technologies : a tutorial* [*Teorety`chni osnovy` zaxy`shheny`x informacijny`x texnologij : navchal`ny`j posibny`k*], DUIKT, Ky`yiv, 454 p.

4. Golubyev, V. O. (2001), *Information security: problems of combating crimes in the use of computer technology* [*Informacijna bezpeka: problemy` borot`by` zi zlochy`namy` u sferi vy`kory`stannya komp'yuterny`x texnologij*], Prosvita, Zaporizhzhya, 252 p.

5. Dzhy`ncharadze, N. G. (1997), *Information culture of personality: formation and development trends (social and philosophical analysis) : Author's thesis* [*Informacijna kul`tura osoby`: formuvannya ta tendenciyi rozvy`tku (social`no-filosofs`ky`j analiz) : avtoref. dy`s... d-ra filos. nauk: 09.00.03*], Ky`yiv, 45 p.

6. Kavun, S. V. (2009), *Information security* [*Informacijna bezpeka*], Vy`d-vo XNEU, Xarkiv, 366 p.

7. Kirillova, N. B. (2006), *Media culture: from modern to postmodern* [*Mediakul'tura: ot moderna k postmodernu*], Akademicheskij Proekt, Moskva, 448 p.

8. Merfi, S. (2015), *Opinion: Digital literacy is not only "how", but also "why". Electronic resource* [*Dumka: Cy`frova gramotnist` – ce ne ly`she «yak», ale j «chomu». Elektronny`j resurs*]. – Access mode: http://osvita.mediasapiens.ua/material/1757

9. Saharov, A. V. (2000), *Information security of organizational and technical systems : Author's thesis* [*Informacionnaja bezopasnost' organizacionno-tehnicheskih sistem: diss. ... dokt. tehn. nauk : 05.27.05, 05.12*], Moskva, 387 p.

10. Henner, E. K. (2009), *Computer literacy and ICT-competence of participants of the system of continuing education* [*Komp'juternaja gramotnost' i IKT-kompetentnost' uchastnikov sistemy nepreryvnogo obrazovanija*], Informatika i obrazovanie, № 3, pp. 4–9.

11. Martin A. Digital Literacies for Learning / A. Martin, D. Madigan. London : Facet Publishing. 2006. 242 p.

12. Lankshear C. Digital Literacies: Concepts, Policies and Practices. C. Lankshear, M. Knobel. New York : Peter Lang. 2008. 323 p.

В. О. Кудлай,
Мариупольский государственный университет,
кафедра культурологии и информационной деятельности

ФОРМИРОВАНИЕ ЦИФРОВОЙ ГРАМОТНОСТИ ЛИЧНОСТИ В СОВРЕМЕННОМ ИНФОРМАЦИОННОМ ПРОСТРАНСТВЕ

В статье проанализирована проблема формирования и развития цифровой грамотности личности в условиях использования средств вычислительной, организационной техники и новейших информационных технологий в условиях чересчур стремительного развития современного информационного общества; кроме того, упоминается феномен речевого воздействия информационных текстов на адресата. Знания об основах использования новых технологий работы с современными информационными текстами в нынешних условиях развития общества понимаются как главный аспект цифровой грамотности.

Ключевые слова: информационное общество, цифровая грамотность, информационные технологии, личность, информационные тексты, информационная война.

V. O. Kudlai,
Mariupol State University,
Department of cultural studies and information activities

FORMATION OF DIGITAL LITERACY IN THE MODERN INFORMATION SPACE

The article is devoted to the problem of individual computer literacy forming process in conditions of computers, office equipment and new information technologies use. Knowledge of the information security and data protection fundamentals defined as a key aspect of computer literacy. It is proposed to apply the term «digital literacy» instead of «technical literacy», because the word «digital» refers directly to contemporary information technologies that do not relate to the flow of information in analog form. The author considers to extend the definition of «digital literacy» in the context of a reading practice, writing and information sharing in the online environment, and values associated with this practice – social, cultural, political, educational. In this case, the definition of «digital literacy» is limited by

«technological literacy», so it is appropriate to link the «digital» to essence of literacy. So the digital literacy can be understood as a theory and a practice that are focused on the use of digital technologies, including the ability to read, write and communicate using digital technology, the ability to think critically about digital technology, consider social, cultural, political and educational aspects of this activity. The most important skills of digital literacy are critical thinking and the ability to avoid false judgments about what we discover on the Internet. The specifics of mastering the digital literacy by individuals with different age are linked to a problem of «the digital divide». The necessity of mastering the digital literacy is associated with inevitable transformation of education process in the information society.

Key words: information society, digital literacy, information technology, identity, information threats, information war.